

Prof. MUDr. Jan Černý, CSc., se dožívá 80 let

V únoru letošního roku se v úctyhodné kondici dožívá 80. narozenin významný český cévní, srdeční a transplantační chirurg, prof. MUDr. Jan Černý, CSc.

Profesor Černý byl po maturitě přijat ke studiu na Lékařskou fakultu Univerzity J. E. Purkyně v Brně. Promoval v roce 1963 a svoje první chirurgické kroky prožil na chirurgickém oddělení nemocnice v Rumburku. V roce 1967 složil atestaci 1. stupně z chirurgie a po pěti letech všeobecné chirurgické praxe se vrátil zpět do Brna na II. chirurgickou kliniku Fakultní nemocnice u sv. Anny.

Během práce na II. chirurgické klinice složil v roce 1972 atestaci 2. stupně z chirurgie, v roce 1980 obhájil kandidátskou dizertační práci a v roce 1984 byl jmenován docentem pro obor chirurgie. Profesorem chirurgie byl pak jmenován v roce 1991.

Do popředí jeho zájmu se postupně dostala cévní chirurgie. Zejména díky jeho pracovitosti a neúnavné práci se II. chirurgická klinika stala jedním z předních československých pracovišť v cévní chirurgii. Prof. Černý se zasloužil zejména o rozvoj arteriovenózních (a-v) zkratků pro dialýzu, o zavedení retroperitoneálního přístupu k břišní aortě a extraanatomických bypassů. Dokázal důležitost hluboké stehenní tepny pro rekonstrukční cévní operace na dolní končetině, zavedl horní hrudní sympatektomii a chirurgickou léčbu syndromu horní hrudní apertury („thoracic outlet syndrome“). Podílel se na vývoji a na klinickém použití první české pletené cévní protézy „Mikroproté“, za což byl v roce 1987 oceněn Národní cenou.

Během působení na II. chirurgické klinice se intenzivně věnoval i experimentální činnosti. Spolu s prof. Kořístkem takřka na koleně, bez odpovídajícího technického vybavení, vypracovali a na mnoha pokusech na prasatech úspěšně ověřili techniku transplantace jater, za což obdrželi Cenu G. Mendela.

Podílel se také na rozvoji transplantačního programu v klinické praxi. Byl hlavní hybnou silou kolektivu, který pod vedením prof. Kořístka poprvé v Československu v roce 1983 provedl úspěšnou transplantaci jater v klinic-

ké praxi. Za přínos k řešení problematiky transplantace jater mu byla udělena Státní cena.

Jako vedoucí chirurg v kolektivu prof. Vašků implantoval více než stovku různých typů mechanických srdečních podpor – od levostranné podpory až k umělému srdci, a významně se tak podílel na světových úspěších programu totální srdeční náhrady. Za tuto výzkumnou činnost obdržel v roce 1986 Státní cenu. V 1987 jako první v Československu implantoval umělé srdce i v klinické praxi.

Pro jeho vysoké odborné i nepochybné organizační schopnosti mu bylo v roce 1984 svěřeno vedení kardiochirurgického a transplantačního oddělení ve fakultní nemocnici. Od roku 1991 je pracoviště jako Centrum kardiiovaskulární a transplantační chirurgie samostatným subjektem a prof. Černý se stal jeho prvním ředitelem. Po nástupu na toto oddělení prof. Černý vyvinul maximální snahu, aby se pracoviště zařadilo k nejlepším v republice. Vlivem jeho příkladné pracovitosti a neúnavnosti se podařilo zvýšit dostupnost srdečních operací, které se z výjimečných zákroků staly každodenní činností. Ruku v ruce se zvyšováním počtů výkonů se zlepšovaly i jejich výsledky. Téměř výlučně zásluhou pana profesora se oddělení, kde byl k dispozici jediný kvalitnější monitor, několik pomalu dosluhujících respiračních přístrojů a kde by se infuzní pumpy v té době daly spočítat na prstech jedné ruky, změnilo na kardiocentrum, jehož přístrojové vybavení snese srovnání s předními evropskými pracovišti.

Hlavními oblastmi jeho zájmu byly zpočátku operace pro ischemickou chorobu srdeční, kde se snažil nalézt optimální metodu pooperační ochrany myokardu. Jeho snaha vyústila v používání kontinuální hypotermické kardioplegie cestou aortokoronárních bypassů, která výrazně zlepšila operační výsledky. K chirurgické léčbě ischemické choroby srdeční patřilo i řešení výdutí levé komory. Poté se jeho zájem obrátil k aktuálním novinkám, kde zejména na poli záchovných operací na mitrální chlopni patřil k pionýrům tohoto přístupu v ČR a dosáhl vynikajících výsledků.

Vedle srdečních operací se zasloužil i o další rozvoj transplantací. Transplantace jater se staly rutinní operací s výbornými výsledky. Operační tým pod vedením prof. Černého uskutečnil v roce 1992 první transplantaci srdce v Brně. V roce 1995 provedl jako první v České republice transplantaci srdce u dítěte, v roce 1998 první kombinovanou transplantaci srdce a ledviny a v roce 2005 první transplantaci současně tří orgánů (srdce, játra, ledvina). Jako chirurg byl nesmírně zručný, vedl svoje spolupracovníky k tomu, že rutinní fáze operace by měly být provedeny co nejrychleji a vlastní výkon na srdci pak maximálně pečlivě a beze spěchu. Právě v rychlém, ale pečlivém provedení operace viděl základní předpoklad úspěchu. V případě zdánlivě ztraceného případu nebo závažných komplikací se nikdy nevzdával a dokázal usilovně bojovat po mnoho hodin o život pacienta.

Mimo organizační a vlastní chirurgické práce se po celou dobu intenzivně věnoval i vědecko-výzkumné a peda-

gogické činnosti. Byl řešitelem nebo spoluřešitelem celé řady vědeckovýzkumných úkolů a grantů. Je autorem nebo spoluautorem několika stovek odborných prací publikovaných v domácí i v zahraniční literatuře a přednášek, prezentovaných na vědeckých akcích doma i v zahraničí. Součástí jeho práce je i oponování množství odborných publikací, kandidátských a doktorských dizertačních prací a závěrečných zpráv grantů. Všeobecně známé jsou i jeho pedagogické schopnosti vysvětlit jednoduše a zajímavě i ty nejsložitější chirurgické postupy a problémy. Toto učitelské nadání, k němuž položili základy oba jeho rodiče, dokázal přivést téměř k dokonalosti.

Protože na prvním místě všech úvah a veškeré práce prof. Černého byl pacient a jeho zdraví, vydobyl si uznání a vysoký respekt spolupracovníků a kolegů.

Profesor Černý by mohl být příkladem pro mnohé chirurgy v nazírání na vlastní práci a v tom, že za neúspěchy viděl vlastní chyby ať již v indikaci k operaci, v nesprávně zvolené operační taktice, či v technické chybě při operaci. Byl náročný nejen na sebe, ale i na všechny svoje spolupracovníky, kteří s ním nejednou zažívali krušné chvíle.

Profesor Černý se díky své vysoké odbornosti a neutuchajícímu zájmu o srdeční chirurgii a transplantace těší všeobecnému uznání široké lékařské i laické veřejnosti. Za svoji praxi prošel mnohými významnými funkcemi v odborných společnostech. Po dobu dvou funkčních období

byl předsedou České společnosti kardiiovaskulární chirurgie ČLS JEP, byl členem výboru České transplantční společnosti. Je i členem mezinárodních organizací – Evropské společnosti pro srdeční a hrudní chirurgii a Evropské společnosti pro srdeční a cévní chirurgii. Byl členem vědecké rady ministerstva zdravotnictví a členem vědecké rady Lékařské fakulty Masarykovy univerzity. V roce 2010 obdržel Cenu města Brna. V roce 2011 mu prezident republiky Václav Klaus za jeho celoživotní činnost udělil medaili Za zásluhy II. stupně, Za zásluhy o stát v oblasti vědy.

Při všech těchto pracovních aktivitách si jen těžko hledal volný čas. Pokud to však bylo jen trochu možné, tak prof. Černý trávil svoje volné chvíle procházkami se svým pejskem v okolí rodného Vranova nebo sbíráním hřibů ve stráních pod Pradědem. Svoji obdivuhodnou kondici si stále udržuje i celoročním hraním tenisu, kde zejména při deblu často strčí do kapsy mnohem mladší spoluhráče.

Vážený pane profesore, milý Honzo, chtěl bych Ti za sebe i za všechny kolegy poděkovat za vše, co jsi udělal pro pacienty a co jsi nás během let naučil. Do dalších let Ti přejeme především pevné zdraví, aby sis mohl v plné míře užívat teď už přece jen volnějšího života.

Ad multos annos,

Petr Němec

Prof. MUDr. Jan Černý, CSc., se dožívá významného životního jubilea

Výbor České kardiologické společnosti se připojuje ke gratulaci doc. Petra Němce – pan profesor Jan Černý se v únoru dožívá ve výborné formě osmdesátin. Vše o profesním i osobním životě jste si přečetli ve výše uvedené laudaci, je zřejmé, že česká kardiologie by bez přínosu pana profesora byla o mnohé ochuzena. Zastával významnou úlohu v rozvoji kardiiovaskulární chirurgie a transplantční chirurgie, ohromující čísla jeho operačních výkonů jak na koronárních tepnách, tak na srdečních chlopních a poté i transplantacích srdce a dalších orgánů potvrzují jeho nezastupitelné místo v historii oboru. Kromě kardiochirurgie byl také průkopníkem v transplantacích jater, v současné transplantaci více orgánů a transplantacích srdce u dětí.

Dosáhl řady významných ocenění, je také čestným členem České kardiologické společnosti, s níž mnoho let úzce spolupracoval.

Vážený pane profesore, milý Jendo, chtěl bych Ti vyjádřit velký dík za Tvůj velký přínos české kardiologii i kardiochirurgii, dík za všechny Tvé nemocné a nyní i za výbor České kardiologické společnosti. Ať jsi zdrav a v životě Tě dále provází radost nad tím, jak se Tvůj obor i nadále rozvíjí.

Srdečně za výbor ČKS,

Michael Aschermann